سرخط

مختصری درباره‌ی نحوه‌ی جان‌گیری کتاب «مینیاتورهای سیاه» گنجینه‌ای درنگنجی «آیندگانِ ادبی»

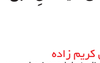

حسن کریم زاده
www.karimzadehstudio.com

شاید باورپذیر نباشد که کتاب «مینیاتورهای سیاه» با این جلا و جبروت! از لابه‌لای اوراق رنگ‌پریدی مقده‌نامه‌ی آیندگانِ ادبی که در اوایل دهه‌ی پنجاه شمسی منتشر می‌شد، شکل گرفته است. کامبیز درم‌بخش، طراح خوش‌ذوق و جوانی بود که بین سال‌های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۴ سنوتن ثابتی تحت عنوان مینیاتورهای سیاه به‌راه انداخته بود و مفاهیم و اندیشه‌های انتقادی‌اش را با زبان مینیاتور ارائه می‌کرد.

شاید در نوجوانی‌ام - زمانی که برپده روزنامه‌های این آثار را با شوق و ذوق آزمیخ کرده و بی‌دلیل بارهاوبارها مرورشان می‌کردم- نمی‌دانستم که این علاقه‌ی بی‌قیدوشرط، روزی در آینده‌ای نه‌چندان نزدیک، به سلک‌گیری کتابی ارزشمند منتهی شود.

اوایل سال ۱۳۸۸، زمانی که ایده‌ی اولیه‌ی انتشار این مجموعه از کارهای کامبیز درم‌بخش را در ابتدا با خود ایشان در میان گذاشتم و تأکید داشتم که این کارهای حیرت‌انگیز باید به هرنحوی منتشر، و در پرونده‌ی هنرهای تجسمی ایران ثبت شوند. سپس با موافقت مدیر نشر تاش عملاً پروژه آغاز شد. جمع‌آوری مینیاتورها اما معضل اصلی این پروژه بود چراکه هیچ آرت‌ورک و نسخه‌ی بافکیفتی از کارها در دسترس نبود. تعدادی زیراکس آسه و آرشیو هفته‌نامه‌ی آیندگانِ ادبی همه‌ی آنچه بود که می‌شد از آنها بهره برد. متأسفانه تعدادی از کارها هم در بین دو صفحه از هفته‌نامه جاپ شده بود که عملاً بعد از صحافی دوزخی آن، غیرقابل‌استفاده می‌نمود. اما همیاری و حوصله‌ی کامبیز درم‌بخش برای بازتولید و بازسازی تعدادی از آنها از یک طرف، و هفته‌ها اسکن و رتوش دقیق بافی تصاویر از طرف دیگر، مجموعه‌ای را به دست داد که حال می‌شد در قالب کتاب ارائه شود. هریک از بیخواندنی طرح، در باقی رتوشها با رزولوشن و کنتراست‌های مختلف، اسکن شدند تا به ضخامتی یکدست و هماهنگ در تمامی اجزای‌شان دست پیدا کنیم. حتی برای حفظ قرار بین طاهرها، یک عمدتاً در نواحی صورت، کلاه‌خود، شنل و آستین‌ها دیده می‌شدند مجبور به تلفیق بخش‌هایی از هرسه اسکن با یکدیگر شدیم. لی‌آوت کتاب پس از بازنگری بیش از دویست نمونه کتاب‌آرایی دوره‌های صفویه و قاجاریه و با درنظرگرفتن حساسیت‌های بایستنی این کار - مبنی‌بر اینکه لی‌آوت کتاب و المان‌های تصویری آن، از یک طرف باید مدرن و برای مخاطب امروزی باشد و از طرفی دیگر از بستر تاریخی خود و برای مخاطب امروزی باشد - به هنرخ